

Det har du ret til!

Efterværn: Unge og voksne 18-23 år,
sø er eller har været anbragt

2007 - LIGE MULIGHEDER FOR ALLE

SERVICESTYRELSEN

Efterværn handler om:

- at hjælpe dig med at få en ordentlig bolig
- at støtte dig i at klare ting i hverdagen
- at mindske risikoen for, at du isolerer dig
- at støtte dig i at skabe et netværk, du kan bruge
- at få hjælp til at bevare eller genskabe relationer til din egen familie

Kort sagt: At forberede dig til at klare livet som voksen.

Du kan se forklaring på de orange ord på side 9-11.

Du kan her læse om, hvad der skal besluttes, inden du flytter fra det sted, hvor du har været anbragt – og du kan få svar på nogle af de spørgsmål, du sikkert har. For eksempel hvor du skal bo, hvordan du vælger uddannelse eller job, hvordan du klarer det økonomiske – og hvordan du bliver støttet, efter du er fyldt 18 år.

Efterværn – hvad er det?

ServiceLovens paragraffer om anbringelse gælder som udgangspunkt for børn og unge, indtil du fylder 18 år. Derefter forventes, at du kan klare dig selv; både med hensyn til økonomi, beslutninger om uddannelse og andet, der hører med til det at blive voksen.

Kommunerne kan dog tilbyde støtte, altså '**efterværn**' til alle unge mellem 18 og 23 år, som har været anbragt, indtil de fyldte 18 år.

Efterværn kan give mulighed for at blive boende på det sted, hvor du har boet, og/eller du kan få en anden form for støtte, for eksempel en **kontaktperson**.

Den mest almindelige form for efterværn er at forlænge en anbringelse eller et **døgnophold**, så man bliver boende på det tidligere anbringelsessted, også efter at man er blevet 18 år, og højst til man fylder 23 år. Dernæst får en del unge en kontaktperson eller en personlig rådgiver, og endelig kan man lave en **udslusningsordning**.

Hvem bestemmer nu?

Du er myndig, når du bliver 18 år og kan derfor bestemme en række ting, som dine forældre og/eller kommunen før bestemte sammen med dig eller for dig.

Dit samarbejde med kommunen fortsætter dog, hvis du tager imod en eller anden form for efterværn, efter du er fyldt 18.

Pjecen handler om dig!

18 år og hvad så?

Der kan opstå mange spørgsmål, når man skal flytte væk fra det ofte kendte og trygge sted, man har boet.

Måske tænker du:

- hvilken hjælp kan jeg få, hvis det pludselig bliver svært?
- hvordan vurderer kommunen, hvem der skal flytte hjem igen?
- hvem har ansvaret for mig, når jeg er fyldt 18 år?
- kan jeg flytte tilbage, hvis jeg fortryder?

I din **handleplan** står der, hvad formålet er med din anbringelse. Når formålet er opnået, eller du fylder 18 år, slutter anbringelsen som udgangspunkt, og du flytter hjem til din mor, far eller for dig selv.

Når du er fyldt 18 år, har du i princippet ansvaret for dig selv, men du kan selvfølgelig få hjælp, ligesom andre unge får det. Nogle unge kan blive boende hos for eksempel en plejefamilie, også efter de er fyldt 18 år. Det afgør kommunen, ud fra hvad den enkeltes behov er for støtte - og hvis den unge er indforstået med det.

Senest når du er 17 et halvt år skal der tages stilling til, om du har brug for støtte, når du fylder 18 år. Planen udarbejdes tit i et samarbejde mellem dig, din sagsbehandler, de voksne på anbringelsesstedet og dine forældre. Det sker for, at de voksne,

som kender dig, kan hjælpe med at lave så god en plan som mulig.

En **udslusningsordning** kan være med til at overgangen fra anbringelse til selvstændig tilværelse bliver så nænsom som muligt og betyde, at du får den hjælp og støtte, du har behov for, fra mennesker du allerede kender.

Hjælp til at klare dig selv...

Kommunen skal tilbyde dig hjælp, hvis den vurderer, du fortsat har behov for støtte.

Hjælpen kan for eksempel bestå i at lære at bo selv – det vil sige styre din økonomi, købe ind, søge bolig og arbejde, gøre rent og betale husleje. Det kan også handle om at få erhvervsvejledning, så du kan finde ud af, hvad du gerne vil arbejde med på længere sigt.

Endelig kan det også være vigtigt, at du fortsat efter anbringelsen bevarer kontakten til familie og venner, så du ikke bliver isoleret.

Om efterværn: Kommunalbestyrelsen kan tilbyde hjælp for unge mellem 18 og 23 år, hvis det anses for nødvendigt af hensyn til den unges behov for støtte, og den unge er indforstået hermed.

Du kan læse mere i serviceloven § 76, stk. 1-4 og i vejledningen pkt. 399-402.

Rent praktisk kan efterværnet bestå i, at du

- Får en kontaktperson eller en personlig rådgiver, også efter at du bliver 18 år. Det kan være, at du tidligere har haft en kontaktperson eller en personlig rådgiver, og at kommunen træffer afgørelse om at tildele dig det igen.
- Fortsat får mulighed for at være anbragt, efter du bliver 18 år – enten samme sted som før eller et nyt anbringelsessted.
- Kommer i en udslusningsordning, hvor du i kortere perioder, for eksempel i ferier eller weekender, kan være på dit gamle anbringelsessted og få støtte derfra i den periode, hvor du skal etablere dig i egen bolig.

Reglerne om **fleksibelt efterværn** efter servicelovens § 76 stk. 5, er beskrevet i vejledningen, pkt. 402.

Her står, at hvis du har været anbragt, umiddelbart før du blev 18, skal kommunen, hvis det er muligt, sørge for, at du kan komme tilbage til det tidligere anbringelsessted kortvarigt, for eksempel i forbindelse med ferier.

Det er muligt at skifte mellem forskellige støttemuligheder, hvis der er behov for det. Efterværnet kan også bestå af flere dele samtidigt.

Du har ret til aktindsigt – det vil sige du kan bede om at få adgang til at læse din journal. Retten til aktindsigt gælder for alle, der er fyldt 15 år.

Selv om du i første omgang siger nej til efterværn, kan du senere bede kommunen om støtte i form af efterværn, når du er mellem 18 og 23 år.

Samarbejde om en ny handleplan

Du har ret til at få lavet en handleplan, der beskriver, hvad der skal laves, når du flytter hjem til din mor eller far eller for dig selv.

Den nye handleplan skal laves i samarbejde med dig, og det vigtigste på dette tidspunkt er:

- At kommunen skal revidere din handleplan, senest seks måneder før du fylder 18 år, så der tages højde for, om du skal have efterværn og/eller anden form for støtte
- At hensigten er at hjælpe dig til en nemmere overgang til tilværelsen som voksen
- At der specielt skal tages stilling til uddannelse og arbejde.

Det er den kommune, der har haft ansvaret for dig indtil da, der reviderer handleplanen – og det er din sagsbehandler, der skal anbefale efterværn og støtte.

Det er dog den kommune, hvor du bor, der skal betale, og derfor er det også den, der skal tage den endelige beslutning.

Den kommune, hvor anbringelsesstedet ligger, bliver handlekommune, hvis du bliver boende der, når du fylder 18 år. Læs mere i vejledningen til serviceloven, pkt. 398.

I vejledningen står reglerne om, hvad du kan leve af, hvis du stadig er anbragt, efter du er 18 år.

I pkt. 401 står, at:

- Du kan få kontanthjælp, hvis du står til rådighed for arbejdsmarkedet og opfylder bestemte betingelser
- Du kan ikke få SU, fordi du er under offentlig forsørgelse
- Hvis du ikke opfylder betingelserne for at få kontanthjælp, skal kommunen sørge for din forsørgelse og betale din kost, husleje, tøj og lommepenge, ligesom hvis du var under 18 år.

Hvis du er anbragt eller i gang med et udslusningsforløb, efter du er blevet 18 år, skal du selv betale dit ophold, hvis du har en indtægt. Det står i serviceloven § 160.

Uddannelse – og økonomi

Det er **Ungdommens Uddannelsesvejledning**, der har ansvaret for at vejlede alle børn og unge om uddannelse og erhverv, og kommunen skal som en del af din handleplan sætte dig i forbindelse med dem.

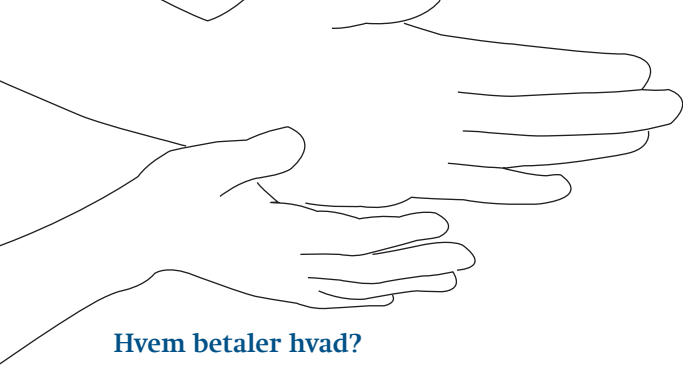
Uddannelsesvejledningen kan for eksempel hjælpe med at finde et sted, hvor du kan afslutte 9. eller 10. klasse, hvis du har afbrudt din skolegang tidligere – og de kan i det hele taget vejlede dig videre i uddannelsessystemet.

Du kan få vejledning fra Ungdommens Uddannelsesvejledning i den kommune, du bor i, indtil du er fyldt 25 år.

Der gælder nogle særlige regler, hvis du vil studere og er anbragt uden for hjemmet.

Unge, der er anbragt uden for hjemmet, kan ikke få SU (Statens Uddannelsesstøtte), fordi de modtager offentlig forsørgelse. Samtidig kan de ikke få kontanthjælp, fordi de ikke står til rådighed for arbejdsmarkedet, så længe de er ved at tage en uddannelse.

Kommunen laver en konkret vurdering af, hvem der skal betale. Det afhænger af din økonomiske situation. Der ses på, om du har indtægter (for eksempel fra formue eller arv), så du kan betale selv, eller om kommunen eller det sted, du er anbragt, skal betale din uddannelse.

Hvem betaler hvad?

Kommunen har pligt til at hjælpe dig økonomisk, hvis du ikke har anden form for indtægt – ellers ikke.

Du skal søge arbejde, hvis ikke du skal i gang med en uddannelse. Når du har arbejde og er fyldt 18 år, får du et skattekort, og skatten vil blive trukket fra din løn, inden du får lønnen udbetalt.

Du har ret til kontanthjælp, hvis du ikke kan få et job – og hvis du står til rådighed for arbejdsmarkedet, ifølge de regler der gælder i Lov om Aktiv Socialpolitik.

Betaling af anbringelsen – efter du er fyldt 18 år

Du skal selv betale hele eller dele af dit ophold, hvis du er anbragt eller er i gang med et udslusningsforløb, efter du er fyldt 18 år. Tanken bag det er at fremme din økonomiske ansvarlighed og ligestilling med andre unge og voksne.

Betalingen af opholdet beregnes ud fra din indtægt. Det skal være sådan, at når du har betalt for dit ophold og dine faste udgifter, skal der være et 'rimeligt beløb' tilbage til lommepenge, tøj m.m. Det er kommunen, der bestemmer, hvor meget du skal betale. Det vil sige, at hvis du får et job og dermed en indtægt, kan du komme til at betale en del af den til kommunen.

Hvis du arver eller har arvet, kan du få pengene udbetalt, når du bliver 18 år.

Kontakt efter du er anbragt

Det er vigtigt for alle at holde kontakt til de mennesker, der har betydet noget særligt for en.

Det kan dog være vanskeligt, når man er anbragt uden for hjemmet, fordi man tit flytter én eller flere gange – nogle gange langt væk fra, hvor man er vokset op.

Arven bliver regnet med i din samlede formue, opsparing og indtægt og kan betyde, at du enten ikke længere kan få økonomiske ydelser fra kommunen, eller at beløbet sættes ned.

Kontakt til dem, du kender nu

Det er vigtigt, du får skabt nogle gode muligheder for at holde kontakten til dem, du har gode relationer til eller er specielt knyttet til – eventuelt med hjælp fra din sagsbehandler eller dit tidligere anbringelsessted.

Måske har du lyst til at komme på besøg på dit tidligere anbringelsessted for at holde jul eller ferie – eller bare på kort besøg.

Det er ikke sikkert, du kan overnatte der, men du har mulighed for at holde kontakten – og det skal kommunen så vidt muligt sørge for. Det kan for eksempel ske ved, at du laver aftaler med det sted, du har boet.

Det kan selvfølgelig være vanskeligt eller umuligt at komme på besøg, hvis opholdsstedet enten er lukket – eller dit tidligere bosted for eksempel var et skibsprojekt eller en sikret afdeling.

Men som hovedregel har du ret til at komme tilbage på besøg. Spørg din sagsbehandler, hvis du er i tvivl.

Fritid med andre unge

Dine fritidsaktiviteter

Som udgangspunkt skal du selv betale for dine fritidsinteresser, når du er fyldt 18, og hvis du samtidig har en indtægt.

Du skal søge hjælp efter voksenreglerne, hvis du har behov for anden hjælp end det, der er besluttet i forhold til efterværn, for eksempel støtte til fortsat at deltage i fritidsaktiviteter.

Mere hjælp – og nogen at tale med

Der kan opstå mange spørgsmål i forbindelse med, at du skal flytte hjem til din mor eller far eller for dig selv, og det kan være rart at have et menneske at tale med det om.

En **bisidder** kan være med til blandt andet at støtte dig og give dig tryghed ved møder med kommunen.

Det kan også være en god idé at møde andre unge, som også er anbragt og véd, hvordan du har det.

I kan dele erfaringer og give hinanden råd til at klare det, der er svært – og som I måske er fælles om. For de fleste unge kan det være en stor støtte at møde andre, der har oplevet nogle af de samme ting, som de selv har. Se adresser på mødesteder på bagsiden.

Endelig kan det være relevant med professionel hjælp, for eksempel via en psykolog eller en terapeut, som kan hjælpe med at bearbejde tidligere svære oplevelser. Psykologhjælp eller lignende kan enten bevilliges af kommunen eller gennem din egen læge. Der kan bevilges 10 samtaler med offentligt tilskud.

Det kan være en hjælp og støtte at møde andre unge, som har oplevet nogle af de samme ting, som du har. Der findes flere netværk rundt i landet, du kan henvende dig til.

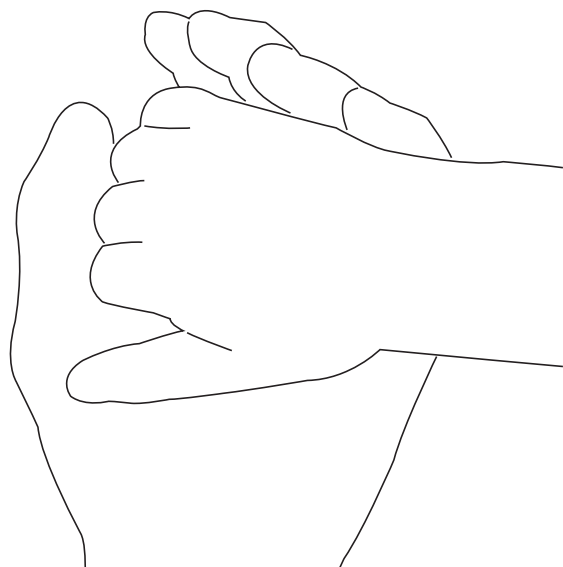
Afgørelser om efterværn kan indbringes for Det Sociale Nævn. Det betyder, at hvis du er uenig med kommunen i en eller flere af dens afgørelser i forbindelse med efterværn, anbringelsessted og andre tilbud, så kan du klage. Klagen skal afleveres til din sagsbehandler, som skal vurdere afgørelsen på ny. Hvis kommunen ikke mener, den skal ændre afgørelsen, så skal din klage sendes videre til Det Sociale Nævn. Du kan læse mere om klagemuligheder i vejledningen pkt. 573-581.

Om bisiddere

Alle børn og unge har ret til at have en bisidder med til møder ved kommunen. Man vælger selv sin bisidder. Det gælder både ved anbringelser med og uden samtykke. Bisidderen kan som udgangspunkt sidde med ved møderne, men hvis væsentlige hensyn taler imod, kan kommunen nægte dette.

Bisidderen kan for eksempel være én fra din familie eller en pædagog, du har tillid til.

Reglerne om bisiddere står beskrevet i serviceloven § 48 a.

ORDLISTE – hvad betyder ordene?

Aktindsigt

Du har ret til at se din journal, fra du er fyldt 15 år.

Ankestyrelsen

Ankestyrelsen er øverste klageinstans på velfærdsområdet. Den tager sig bl.a. af klager over afgørelser om anbringelse, truffet uden samtykke. Se også hjemmesiden www.ast.dk

Bisidder

En voksen eller en ung over 15 år, som kan støtte dig, og som du kan tale med.

Alle børn og unge har ret en bisidder, som de selv vælger. Din bisidder kan være med til at støtte dig og f.eks. gøre dig tryk ved møder med kommunen. Kommunen kan dog bestemme, at din bisidder ikke må være med til møderne, hvis der er væsentlige ting, der taler imod (se reglerne i servicelovens § 48a). Din bisidder kan også hjælpe dig med at bede om aktindsigt, hvis du er 15 år eller mere. Bisidderen har tavshedspligt om det, du fortæller.

Det Sociale Nævn

Behandler klager om frivillige anbringelser/foranstaltninger. I første omgang er det dog sagsbehandleren, du og/eller dine forældre skal klage til – og sagsbehandleren tager stilling til, om kommunen vil fastholde den afgørelse, der klages over.

Det er Ankestyrelsen, som tager sig af klager over anbringelser/foranstaltninger, som du (hvis du er fyldt 15 år) og dine forældre ikke har givet samtykke til.

Døgnophold

Forlængelse eller genoptagelse af ophold på en døgninstitution, typisk der hvor du har boet.

Efterværn

Støtte til tidligere anbragte unge i overgangen til voksenlivet, når de er mellem 18 og 23 år. Efterværn giver mulighed for at hjælpe den unge med uddannelse, bolig og beskæftigelse.

Fleksibelt efterværn

Du har som hovedregel mulighed for i en kortere periode (f.eks. ferier eller ved højtider) at vende tilbage til det sted, hvor du har været anbragt – hvis du selv mener, du har behov for det (servicelovens § 76, stk. 5 og vejledningen pkt. 402).

Handlekommune

Retssikkerhedsloven § 9 stk. 1 siger, at når unge bliver 18 år, bliver det den kommune, hvor anbringelsesstedet ligger, der bliver handlekommune, hvis du bliver boende der.

Hvis du f.eks. skal have tilbud om efterværn, er det den nye opholdskommune, der træffer afgørelsen. (Læs mere i vejledningen til serviceloven, pkt. 398).

Handleplan

Kommunen skal vurdere, om du har brug for støtte efter anbringelsen, hvis du er anbragt, indtil du fylder 18. Vurderingen sker sammen med dig, evt. dine forældre og de voksne, der hvor du bor.

Det skal beskrives i en handleplan, hvilken støtte du evt. har brug for i form af forskellige efterværnsydelser.

Kontaktperson eller personlig rådgiver

En kontaktperson eller en personlig rådgiver kan støtte dig i f.eks. de praktiske ting, som følger med at flytte for sig selv og kan rådgive og vejlede dig f.eks. i forbindelse med uddannelse eller arbejde.

Kontanthjælp

Du kan søge kontanthjælp, hvis du i en periode ikke er i stand til at forsørge dig selv. Du skal stå til rådighed for arbejdsmarkedet, og du må ikke have andre indtægter, der kan forsørge dig. Reglerne om det står i Lov om Aktiv Socialpolitik.

Netværksgrupper

Mødesteder for anbragte børn og unge findes mange steder i landet. Her kan man møde andre børn og unge, som også er eller har været anbragt. De voksne, hvor du bor, kan fortælle dig, om der findes netværksgrupper eller mødesteder i nærheden af, hvor du bor.

Serviceoven

Lovbekendtgørelse nr. 1117 af 26. september 2007. Teksten kan findes på www.social.dk og www.retsinfo.dk. Serviceloven er den lov, som blandt andet handler om støtte til børn og unge, men der er også samlet love om al anden offentlig hjælp og støtte inden for det sociale område, for eksempel til ældre. Servicelovens afsnit om 'særlig støtte til børn og unge' bygger bl.a. på de principper, der står i FN's Konvention om Barnets Rettigheder om, at børn har ret til at blive beskyttet, inddraget og udviklet. Der står også, at børn har ret til at blive hørt, og at de har ret til indflydelse på de beslutninger, der træffes om barnet.

Udslusning

Et tilbud til unge, der har været anbragt uden for hjemmet, og som har brug for ophold af kortere varighed på det sted, hvor de tidligere har været anbragt. Det kan f.eks. være i weekender eller i forbindelse med ferie. Udslusning er tænkt som kortere ophold, typisk af varighed fra et par dage til 2-3 uger. Reglerne for udslusning står beskrevet i serviceloven § 76, stk. 4 og i vejledningen pkt. 401.

Ungdommens Uddannelsesvejledning

Du kan finde det nærmeste uu-center på hjemmesiden www.ug.dk

Vejledningen

Vedledning til serviceloven om særlig støtte til børn og unge og deres familier. Teksten kan findes på www.social.dk og www.retsinfo.dk. Her står om hensigterne med serviceloven, og den giver sagsbehandlere og andre gode råd om, hvordan de kan handle i overensstemmelse med lovgivningens intentioner.

Brug for at vide mere?

Pjecen fortæller om de væsentligste rettigheder du har, mens du er, eller efter at du har været anbragt. Forhåbentlig får du svar på nogle af de spørgsmål, du måske har tænkt på.

Spørg – hvis du er i tvivl om noget om din nuværende eller tidligere anbringelse

Du kan f.eks. spørge:

- Din sagsbehandler
- Din eventuelle kontaktperson eller støtteperson
- Dit anbringelsessted (nuværende eller tidligere)
- Et netværkssted for anbragte og tidligere anbragte, f.eks.:
  - De 4 Årstider i København (www.de4aarstider.com)
Telefon nr. 3536 8639 eller hotline til telefon 3534 0990 søndage 19-21
- Et møde- og rådgivningssted for anbragte og tidligere anbragte, f.eks.:
  - Baglandet i Århus (www.baglandet.com), telefon 8612 5033
  - Baglandet i Aalborg (www.baglandetaalborg.dk), telefon 3222 6022
  - Baglandet i København (www.baglandet.net), telefon 3222 6022

Se også hjemmesider på internettet

www.tabuka.dk	Foreningen Tabuka samler bl.a. viden ind om tidligere anbragte børn og unge
www.social.dk	Velfærdsministeriets hjemmeside. Her kan du bl.a. finde serviceloven og vejledningen
www.ug.dk	UddannelsesGuiden

Andre pjecer om rettigheder i forbindelse med anbringelse

Det har du ret til

- til børn 0-12 år, som skal anbringes – er eller har været anbragt
- til børn og unge 13-17 år, som skal anbringes – er eller har været anbragt
- til forældre, hvis børn skal anbringes eller er anbragt

